

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.22517758.1400.11.8.1.3>

بررسی رابطه بین سطح خودآگاهی معلمان با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه اول شهرستان چالوس

زینب عظیمی^۱، فرزانه فرضی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۳/۱۱

چکیده

معلمان، صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران حوزه تعلیم و تربیت دریافته‌اند که موفقیت دانش‌آموزان در زندگی نیازمند چیزی بیش از گذراندن واحدهای درسی و کسب دانش تحصیلی و ارتقای مدرک است. تعلیم و تربیت باید مهارت‌های اجتماعی و هیجانی را نیز شامل شود تا به فراگیران امکان دهد به‌طور مؤثر با چالش‌های پیش‌رو در زندگی روبه‌رو شوند. از جمله عواملی که موفقیت دانش‌آموزان را تا حد زیادی پیش‌بینی می‌کند توانایی‌ها و شایستگی‌های اجتماعی - روانی است. این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین سطح خودآگاهی معلمان با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه اول شهرستان چالوس می‌باشد. روش تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نوع توصیفی و به روش همبستگی می‌باشد. جامعه آماری کلیه معلمان دوره متوسطه اول شهرستان چالوس در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۹۸ و بر اساس جدول مورگان تعداد ۱۱۴ نفر انتخاب و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات علاوه بر آمار توصیفی از آمار استنباطی همبستگی استفاده شد؛ و نتایج حاکی از آن است که بین خودآگاهی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه اول همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد و پیشنهاد می‌گردد که توجه به ابعاد خودآگاهی معلمان توجه و تأکید مسئولین قرار گیرد.

واژگان کلیدی: خودآگاهی، انگیزه پیشرفت تحصیلی، معلمان مهارت‌های آموزشی، دانش زمینه‌ای.

۱- دانش‌آموخته مقطع کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی درسی، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران
۲- کارشناس ارشد و دبیر آموزش و پرورش شهرستان شهریار، ایران. (نویسنده مسئول) f.farzei84@gmail.com

مقدمه

مفهوم خودآگاهی، یکی از مهم‌ترین متغیرهای انگیزش درونی است. اصطلاح خودپنداره در ادبیات پژوهشی با واژه‌هایی مانند اعتماد به نفس، تصویر خود، درک از خود، بازنمایی خود و خودشناسی مترادف است. هر فرد دارای یک خودپنداره کلی است که شامل تعداد خودپنداره خاص و محدود در نقش‌های مختلف است. (ظفری‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲) بر طبق نظر شاللسون، هوبنر و استنتون^۱ (۱۹۷۶) درک فردی از توانایی‌های خود در حوزه‌های خاص به‌عنوان مفهوم خودآگاهی شناخته می‌شود (لوهبک، هاگناتور و فرنزل^۲، ۲۰۱۸). خودپنداره شغلی، بخشی از خودپنداره کلی فرد است و بیشتر با قسمتی از «خود» که دارای نیازها، ارزش‌ها، علائق، توانایی و شخصیت است، مرتبط است. همان‌طوری که تجارب در ارتباط با آگاهی از جهان کار گسترده‌تر می‌شود، خودپنداره شغلی پیچیده‌تر شکل می‌گیرد. یکی از عواملی که بر تصور افراد از خودشان و قضاوت‌شان تأثیر می‌گذارد، آگاهی از احساسات، هیجانات و مدیریت هیجان‌ها می‌باشد، زیرا احساسات و هیجانات بخش مهمی از زندگی افراد را شکل می‌دهند و در هر اقدامی می‌توان رد پای آن را دید. می‌توان گفت، افراد باید به خودآگاهی برسند و از احساسات و هیجانات خود، آگاهی کامل داشته باشند تا تصویری منسجم و واضح از خود بسازند و بتوانند در طی مراحل رشد مسیر شغلی آن را توسعه دهند. (ظفری‌زاده و همکاران،

۱۳۹۲) معلمان، صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران حوزه تعلیم و تربیت دریافته‌اند که موفقیت دانش‌آموزان در زندگی نیازمند چیزی بیش از گذراندن واحدهای درسی و کسب دانش تحصیلی و ارتقای مدرک است. تعلیم و تربیت باید مهارت‌های اجتماعی و هیجانی را نیز شامل شود تا به فراگیران امکان دهد به‌طور مؤثر با چالش‌های پیش‌رو در زندگی روبه‌رو شوند. (باچنان و همکاران^۳، ۲۰۰۹) از جمله عواملی که موفقیت دانش‌آموزان را تا حد زیادی پیش‌بینی می‌کند توانایی‌ها و شایستگی‌های اجتماعی روانی است. خودآگاهی و شناخت و محاسبه نفس به انسان کمک می‌کند که انرژی‌ها و استعدادها و امکانات را از دست ندهد و سرمایه منحصر به فرد حیات را که هرگز حتی یک لحظه از آن تکرار نخواهد شد، از دست ندهد و آن را در راه کمال و رشد حیات شخصی و تصفیه حیات کمالی اجتماعی به کار اندازد. (روشات^۴، ۲۰۰۳) می‌گوید که انسان طی فرایند رشد و تحول شخصیت، درباره ویژگی‌ها و حالت‌های خود، به آگاهی دست می‌یابد. افزون بر این، بتدریج درمی‌یابد که دیگران نیز به او آگاه هستند. همراه با این آگاهی دوسویه، احساس‌ها و عواطفی شکل می‌گیرند که ممکن است خوشایند یا ناخوشایند باشند. برای فراهم کردن زمینه‌های رشد استعدادهای بالقوه و رسیدن به خودشکوفایی دستیابی به خودآگاهی نیز عامل مهمی محسوب می‌شود. (شیندر و همکاران، ۲۰۰۸) انسان وقتی به خویشتن آگاهی دارد می‌تواند خود را متحول و

³- Bachenan

⁴- Rochat

¹- Shalelson, Hoobner & Stoneton

²- Frenzel

«خود» به صورت سازمانی دینامیک، نخستین بار به وسیله لکی^۳ مطرح شد. به نظر او، رفتار آدمی تظاهر و انگیزه‌ای است که هدف آن ثبات خود در اوضاع ناپایدار می‌باشد. به طور خلاصه، می‌توان گفت: خودپنداری، چارچوبی شناختی است که به واسطه آن به سازمان‌بندی آنچه درباره خویش می‌دانیم، می‌پردازیم و اطلاعاتی را که به خود مربوط می‌شوند، بر پایه آن پردازش می‌کنیم. این قبیل «طرحواره خود» دربرگیرنده مؤلفه‌های خاص نیز می‌باشد که در نقش گرایش‌های شخصیت عمل می‌کند. سه مورد از این مؤلفه‌ها عبارتند از: تفاوت‌های فردی در شیوه ارزشیابی خود، باور کردن خود برای تلاش در جهت دستیابی به اهداف مطلوب و علاقه نشان دادن به میزان اثر گذاشتن بر روی دیگران از طریق رفتارهای خود. (تقی‌زاده، ۱۳۹۰)

اهمیت مفهوم خود و خودآگاهی

شخصیت^۴ مجموعه منظم، متکامل و نسبتاً خصایص و رفتارهای بدنی، عقلی و اجتماعی فرد است که او را از دیگران متمایز می‌سازد و موجب ناسازگاری او با محیط - به ویژه محیط اجتماعی - می‌شود.

به باور اندیشمندان، قسمت عمده ویژگی‌های شخصیتی، منش و خصوصیات رفتاری هر فرد به تصویری که از خود در ذهن دارد - یعنی انگاره وی - بستگی دارد. (ستوده، ۱۳۹۲)

اسپنسر در کتاب خود، تحت عنوان یک دقیقه برای خودم از قول گوته می‌نویسد: اگر ثروتمند

دگرگون کند. انسان ناآگاه از خویشتن هرگز نمی‌تواند اختیار خویشتن را داشته باشد. انسانی که خود را نمی‌شناسد یک انسان نابالغ است و عوامل خارج او را به این سو و آن سوی می‌کشاند. (پتری^۱، ۲۰۰۰) تا زمانی که فرد از استعدادها و ظرفیت‌های وجودی و نقاط قوت و ضعف خود و همچنین از ویژگی‌های درون فردی و شخصیتی خود آگاهی لازم را کسب نکرده باشد، به ارزش‌های وجودی خود پی نمی‌برد و تلاشی برای شکوفاسازی این ارزش‌ها و استعدادها نخواهد داشت. خودآگاهی عبارتند از: آگاه بودن فرد از انگیزه‌ها، ترجیح‌های شخصیت و دانستن این موضوع که چطور این عوامل بر قضاوت‌ها، تصمیم‌ها و تعامل‌های فرد با دیگران تأثیر می‌گذارد. (اشنایدر^۲، ۲۰۰۸)

بنابراین مسأله اصلی در پژوهش حاضر، آن است که چه ارتباطی بین آگاهی معلمان با انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه اول شهرستان چالوس دارد؟

ادبیات نظری تحقیق

تعریف خودآگاهی

هر فرد در ذهن خود، تصویری از خویشتن دارد. به عبارت دیگر، ارزشیابی کلی فرد از شخصیت خویش را «خودآگاهی» یا «خودپنداره» می‌نامند. این ارزشیابی ناشی از ارزشیابی‌های ذهنی است که معمولاً از ویژگی‌های رفتاری خود به عمل می‌آوریم. در نتیجه خودآگاهی ممکن است مثبت یا منفی باشد. (تقی‌زاده، ۱۳۹۰) مفهوم

³- Leckey

⁴- personality

¹- Petri

²- Schneider

ویژگی‌های خود

با توجه به تعاریف متعددی که از «خود» وجود دارند، می‌توانیم تعریفی ترکیبی از خود، به-عنوان یک نظام فعال و پیچیده از اعتقاداتی که شخص درباره خودش صحیح می‌داند و هر اعتقادی نیز دارای ارزش نسبی می‌باشد، ارائه دهیم. تعریف مزبور شامل دو ویژگی مهم در مورد خود است: خود سازمان‌یافته و خود پویا.

خود سازمان یافته^۱

این مسأله که خود عمدتاً از نوعی کیفیت پایدار برخوردار بوده و از ویژگی‌های این کیفیت، هماهنگی و نظم است، مورد توافق محققان می‌باشد. این نمودار مارپیچی بزرگ، از قسمت‌های جزئی حلزونی شکلی ترکیب شده که هرکدام از آنها ممکن است نسبتاً سازمان یافته باشند، اما بخشی از خود تکاملی تلقی می‌شوند. حلزون‌های کوچک معرف اعتقاداتی هستند که فرد درباره خود دارد. بعضی از اعتقادات به طبیعت خود نزدیکند و از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشند و به همین دلیل، به مرکز بیضی بزرگ، نزدیک‌تر ترسیم شده‌اند که این نوع اعتقادات در مقابل تغییرات مقاوم می‌باشند. اعتقادات کم اهمیت‌تر به سمت خارج بیضی؛ یعنی در فاصله‌ای دورتر از هسته و مرکز خود رسم شده‌اند و به همین دلیل، ناپایدار می‌باشند. پس خود، به‌طور کلی، کیفیتی ثابت دارد که دارای نظم و هماهنگی خاص است.

دومین بخش تصویر سازمانی از خود مبتنی بر این است که هر مفهومی در این سیستم (حلزون‌های

نیستی مهم نیست، بسیاری از مردم ثروتمند نیستند؛ اگر سالم نیستی، هستند افرادی که با معلولیت و بیماری زندگی می‌کنند؛ اگر زیبا نیستی، برخورد درست با زشتی نیز وجود دارد؛ اگر جوان نیستی همه با چهره پیری مواجه می‌شوند؛ اگر تحصیلات عالی نداری، با کمی سواد نیز می‌توان زندگی کرد؛ اگر قدرت سیاسی و مقام نداری، مشاغل مهم متعلق به معدودی از انسان‌ها هستند؛ اما اگر تصور درستی از خود نداری، برو بمیر که هیچ نداری! آری، خودپنداره مثبت کلید رشد و سازندگی فردی و اجتماعی است؛ تصویری که شخص از وحدت و یکپارچگی وجود خویشتن دارد، نحوه‌ای که خود را می‌بیند، مجموعه خصایصی که با خود در ارتباط است و استنباط‌هایی که از مشاهده خود در بسیاری از موقعیت‌ها به عمل آورده است و الگوی خاصی که او را توصیف می‌کند، بیانگر مفهوم «خود» است. (تقی‌زاده، ۱۳۹۰) شخص بتدریج، از روی تجربه‌های شخصی و تأثیر دنیای خارج، نگرشی ثابت و پایدار از محیط و از خود و از ارتباط این دو با یکدیگر به دست می‌آورد و بر اساس آن مسائل، زندگی را ارزیابی می‌کند و برای مقابله با کاستی‌ها به کوشش می‌پردازد. نگرش‌های فرد از حقایق زندگی، اخلاق، آرزوها و خواسته‌های او وابسته به تصویری هستند که او از خود دارد؛ یعنی ارزشی که وی برای خود قائل است. به عبارت دیگر، تصور از خود، منشاء احساس امنیت شخص می‌شود، و اگر مورد تهدید قرار گیرد، مانند این است که هسته اصلی وجودش مورد تهدید قرار گرفته است.

^۱- The Self is Organized

برای مربی است؛ زیرا نیرویی است که از درون هر دانش‌آموزی نشأت می‌گیرد.

بنا به عقیده کمبز و اسنیگ^۴ (۲۰۰۶) «خود» قالب اساسی مراجعات شخصی و هسته مرکزی ادراک است که بقیه منطقه ادراک نیز در اطراف آن سازمان می‌یابد. در این مفهوم، «خود» پدیده‌ای است که هم محصول تجربیات گذشته و هم سازنده تجربیات جدیدی است که توانایی‌اش را دارد. این بدان معناست که هر چیزی بر مبنای مراجعات فرد به خود و از مجرای خود درک می‌شود. دنیا از نظر فرد، همان چیزی است که او می‌فهمد و از آن آگاهی دارد. به عبارت دیگر، جهان و مفاهیم را به همان طریقی که خودمان می‌بینیم، مورد ارزشیابی قرار می‌دهیم. بنا به گزارش لکی (۱۹۹۸)، «خود» در مقابل تغییر مقاومت می‌کند، برای هماهنگی با خود می‌کوشد، و در واقع، این مقاومت در مقابل تغییر، یک جنبه مثبت است؛ چراکه «خود» زیاد تغییر کند شخص، فاقد شخصیت پایدار خواهد شد. (دبلیو، ۲۰۱۰، ترجمه میرکمال، ۱۳۹۲)

پیشینه تحقیق

ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر آموزش برنامه یادگیری اجتماعی - هیجانی جامعه بر خودآگاهی دانشجوی معلمان دانشگاه فرهنگیان آذربایجان شرقی» نشان دادند بین گروه‌های مطالعه شده تفاوت معناداری وجود دارد. یافته‌های سنجدیه و همکاران (۱۳۹۶) تحت عنوان «رابطه خودمهارگری و خودآگاهی با رضایت شغلی و سلامت روان معلمان

کوچک‌تر) ارزش کلی منفی یا مثبت خود را دارد. کیفیت سوم سازمان یافته خود به چگونگی تعمیم موفقیت و شکست در سرتاسر سیستم مربوط است. (دیگوری^۱ ۲۰۰۴) از تحقیقات خود به این نتیجه رسید که وقتی توانایی مهمی که ارزش زیادی به آن داده می‌شود، با شکست روبه‌رو شود، باعث پایین آمدن ارزشیابی سایر توانایی‌های فردی می‌گردد و برعکس، موفقیت یک توانایی مهم و باارزش باعث بالا بردن ارزشیابی سایر توانایی‌های شخص می‌شود. آخرین کیفیت سازمانی خود این است که خود، به‌طور شگفت‌انگیزی دارای وحدت است، به‌طوری که هیچ دو نفری عقاید همانند درباره خودشان ندارند.

خودپویا^۲

شاید مهم‌ترین فرض از نظریه‌های جدید «خود» این باشد که انگیزه تمام رفتارها حفاظت و ارتقای خود ادراک شده است. تجارب برحسب ارتباطشان با خود درک می‌شوند و رفتارها نیز از این درک‌ها سرچشمه می‌گیرد. در این صورت، می‌توان نتیجه گرفت که تنها یک نوع انگیزش وجود دارد و آن هم انگیزه شخصی درون است که هر انسان در تمام زمان‌ها و مکان‌ها هنگام دست زدن به هر عمل دارد. آنگونه که (کمبز^۳ ۲۰۰۱) بیان کرده، مردم همیشه برانگیخته هستند و هیچ‌گاه هیچ فردی را نمی‌توان یافت که برانگیخته نشده باشد و این یک حسن خداداد

1- Diggory

2- The Self is Dynamic

3- Cambs

4- Snygg

شهرستان بافق» نشان داد که خودمهارگری می‌تواند هر دو متغیر ملاک رضایت شغلی و سلامت روان معلمان را پیش‌بینی کند. همچنین خودآگاهی قادر به پیش‌بینی رضایت شغلی و روان معلمان می‌باشند. نتایج پژوهش جوکار و همکاران (۱۳۹۶) تحت عنوان «بررسی ارتباط بین فراشناخت با کمال‌گرایی مثبت در بین معلمان شهرستان کارزون» نشان داد که بین هریک از ابعاد فراشناخت (باورهای نگرانی مثبت، باورهای فراشناختی منفی، کارآمدی شناختی پایین، باورهای فراشناخت منفی در مورد افکار و خودآگاهی شناختی) با کمال‌گرایی مثبت در بین معلمان شهرستان کارزون رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. رحمانی و اسماعیلی شاد (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه بین خودکارآمدی و خودپنداره با بهزیستی عاطفی مبتنی بر شغل» نشان دادند که بین خودکارآمدی و خودپنداره با بهزیستی عاطفی مبتنی بر شغل رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. پایزاده و لسانی (۱۳۹۵) در پژوهشی به تعیین رابطه بین مهارت‌های زندگی و شادکامی در بین معلمان مدارس غیردولتی ابتدایی دهلران پرداختند. نتایج حاکی از این بود که بین مهارت خودآگاهی، مهارت داشتن هدف در زندگی، ارتباط‌های انسانی، ارتباط بین فردی، مشارکت و همکاری و مهارت‌های زندگی و نشاط اجتماعی در بین معلمان مدارس غیردولتی ابتدایی دهلران رابطه وجود دارد. لوهبک و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «ادراکات و احساسات معلمان: مفهوم‌سازی و ارتباط» که با هدف بررسی شش

مؤلفه خودآگاهی (مهارت‌های آموزشی، دانش زمینه‌ای، مشاوره، نوآوری، استفاده از رسانه و تشخیص) و سه مؤلفه احساس (لذت، خشم و اضطراب) انجام دادند به این نتایج دست یافتند که تمام مؤلفه‌های خودآگاهی و هیجان‌ات به وضوح از یکدیگر جدا شده‌اند و همه شش مؤلفه خودآگاهی با لذت بردن رابطه مثبت و با اضطراب و خشم رابطه‌ای منفی دارند. یودو و یوکپونک^۱ (۲۰۱۶) در مطالعه‌ای تأثیر فراوان خود آگاهی و آگاهی اجتماعی در عملکرد تحصیلی دانشجویان را نشان دادند و بر این اساس توصیه می‌کنند در آموزش دانشجویان باید ترکیبی متعادل از راهبردهای عاطفی و شناختی استفاده شود؛ این امر تشخیص، بازشناسی و توسعه مهارت‌های هیجانی آنها را تسهیل خواهد کرد و همچنین به موفقیت شخصی، تحصیلی و شغلی آنها کمک می‌کند. کالدول و هایس^۲ (۲۰۱۶) در تحقیق خود رابطه خودکارآمدی و خودآگاهی بیان می‌دارند که خودکارآمدی و خودآگاهی جزو وظایف اخلاقی رهبران هستند و در درک توانایی‌ها و هویت فردی کمک می‌کند. ژو و کل^۳ (۲۰۱۶) در پژوهش خود یادگیری و آموزش خودپنداشت دانش‌آموزان بین‌المللی را با دانش‌آموزان آمریکا مورد مقایسه قرار دادند. یافته‌ها حاکی از آن است که شباهت بیش از تفاوت بین دانش‌آموزان بین‌المللی و آمریکا وجود دارد. همچنین دانش‌آموزانی که بیشتر درگیر یادگیری هستند و

^۱- Udo & Ukpong

^۲- Caldwell & Hayes

^۳- Zhou & Cole

ضمن برای بررسی فرضیه دوم از آزمون مقایسه میانگین (t مستقل) استفاده شده است.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی

بین خودآگاهی معلمان با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی

بین خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد.

بین خودآگاهی از دانش زمینه‌ای موضوع معلمان و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد.

یافته‌های تحقیق

جهت تشخیص نرمال بودن داده‌ها از کلموگروف - اسمیرنوف استفاده شده که نتایج آن در جدول آورده شده است.

فرضیه‌های پژوهشی

فرض صفر: توزیع داده‌های مربوط به هریک از متغیرها نرمال است.

فرض یک: توزیع داده‌های مربوط به هریک از متغیرها نرمال نیست.

توزیع جامعه نرمال نیست. $H_0: sig \geq 5\%$

توزیع جامعه نرمال نیست. $H_1: sig < 5\%$

زمان بیشتری را صرف مطالعه تنهایی یا با هم سن و سالان می‌کنند، خودپنداره بالاتری دارند.

روش تحقیق

روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش توصیفی-پیمایشی و از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق عبارت است از تمامی معلمان دوره متوسطه اول شهرستان چالوس که در سال ۱۳۹۹-۹۸ مشغول به تدریس می‌باشند که بر طبق آمار به دست آمده تعداد آنها ۱۶۵ نفر می‌باشد. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران تعیین شده است که با توجه به تعداد ۱۶۵ نفر جامعه هدف برابر با ۱۱۴ نفر می‌باشد و این نمونه به روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. روش‌های گردآوری اطلاعات پژوهش به دو دسته کتابخانه‌ای و میدانی تقسیم می‌شود که در پژوهش حاضر، برای گردآوری اطلاعات از این دو روش استفاده شده است. در این پژوهش، برای گردآوری اطلاعات، به منظور بررسی فرضیه‌های تحقیق از سه پرسشنامه که شامل پرسشنامه‌های استاندارد تام (۲۰۱۲)، خودپنداره رتلسدورف و همکاران (۲۰۱۴) و انگیزه پیشرفت تحصیلی هرمنس استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده پژوهش از دو روش آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده می‌شود. در حوزه آمار توصیفی از شاخص‌هایی همچون میانگین، میانه، مد، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی برای تشریح وضعیت متغیرها استفاده شده است. همچنین در حوزه آمار استنباطی برای بررسی رابطه بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون t برای تحلیل ضرایب استفاده می‌شود. در

جدول ۱- آزمون کلموگروف - اسمیرنوف جهت نرمال بودن جامعه

ابعاد کلان	فراوانی	مقدار آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
خودآگاهی	۱۱۴	۱/۱۶	۰/۱۳	تأیید H_0

فرض صفر: بین خودآگاهی معلمان با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود ندارد. فرض یک: بین خودآگاهی معلمان با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

با توجه به بزرگتر بودن سطح معناداری sig از مقدار پنج درصد، لذا فرض صفر مبتنی بر نرمال بودن توزیع متغیرها مورد تأیید قرار می‌گیرد و در نتیجه داده‌ها پارامتریک می‌باشند.

فرضیه اصلی: بین سطح خودآگاهی معلمان و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۲- نتایج ضریب همبستگی بین متغیرها

انگیزه پیشرفت تحصیلی	خودآگاهی
انگیزه پیشرفت تحصیلی	خودآگاهی
۰/۷۴**	r
۰/۰۰۰	Sig
۱۱۴	N

یعنی با افزایش خودآگاهی، انگیزه پیشرفت تحصیلی افزایش می‌یابد و بالعکس. شدت رابطه این همبستگی، همبستگی قوی بین متغیرها را نشان می‌دهد. بنابراین فرضیه تحقیق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

نتایج جدول ۲ ضریب همبستگی نشان می‌دهد که چون مقدار $r = (۰/۷۴)$ و با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده کمتر از پنج درصد است ($sig \leq ۰/۰۵$) لذا فرض یک تأیید می‌گردد. به عبارت دیگر، بین خودآگاهی و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

جدول ۳- آزمون رگرسیون مربوط به فرضیه اصلی

Model	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	T	Sig.
	B	Beta		
خودآگاهی	۰/۹۲	۰/۷۴	۱۱/۹۳	۰/۰۰۰

خودآگاهی و انگیزه پیشرفت تحصیلی ارائه شده است. ضریب بتا ($۰/۷۴$) نشان داده شده، مثبت و

همان‌طور که مشاهده می‌شود ضرایب رگرسیون، ضریب استاندارد شده بتا بین متغیر

تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد.

فرض صفر: بین خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود ندارد.

فرض یک: بین خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

در سطح ۰/۰۰۰ معنادار می‌باشد. بنابراین نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که خودآگاهی می‌تواند به‌عنوان متغیر پیش‌بین بر انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر بگذارد.

فرضیه فرعی اول: بین سطح خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان و انگیزه پیشرفت

جدول ۴- نتایج ضریب همبستگی بین متغیرها

انگیزه پیشرفت تحصیلی		خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان	
انگیزه پیشرفت تحصیلی	R	از	خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان
۰/۷۰**			
	Sig		
			۱۱۴
	N		

مهارت‌های آموزشی معلمان و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد. شدت رابطه این همبستگی، همبستگی قوی بین متغیرها را نشان می‌دهد. بنابراین فرضیه تحقیق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

نتایج جدول ۴- ضریب همبستگی نشان می‌دهد که چون مقدار $r = (۰/۷۰)$ و با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده کمتر از پنج درصد است ($sig \leq ۰/۰۵$) لذا فرض یک تأیید می‌گردد. به عبارت دیگر، بین خودآگاهی از

جدول ۵- آزمون تشخیص فرضیه اصلی با استفاده از شاخص دوربین و واتسون

ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R^2)	مربع R تعدیل یافته	انحراف استاندارد برآوردی	دوربین واتسون
۰/۷۰	۰/۴۹	۰/۴۸	۰/۵۰	۱/۵۶

در آزمون فرضیه اصلی کمتر از ۰/۰۵ یعنی صفر می‌باشد که بیانگر رد فرضیه صفر و تأیید فرضیه ادعا می‌باشد. یعنی خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان بر انگیزه پیشرفت تحصیلی تأثیر خواهد داشت و مقدار ضریب همبستگی آن به

چون مقدار عددی آزمون دوربین و واتسون برای فرضیه فرعی اول بیشتر از ۱/۵ می‌باشد (برابر است با ۱/۵۶)، در نتیجه جهت تأیید یا عدم تأیید این فرضیه می‌توان از آزمون رگرسیون استفاده نمود. بر طبق جدول ۴-۹ مقدار معناداری

۰/۷۴ می‌رسد. مقدار مربع این عدد (R^2) یعنی خودآگاهی و به‌طور مثبت از انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نشأت می‌گیرد. ۰/۵۶ بیانگر آن است که ۵۶ درصد تأثیر

جدول ۶- آزمون رگرسیون مربوط به فرضیه اصلی

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
	B	Std. error	Beta		
خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان	۰/۵۵	۰/۰۵	۰/۷۰	۱۰/۴۱	۰/۰۰۰

فرضیه فرعی دوم: بین سطح خودآگاهی از دانش زمینه‌ای معلمان و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد.

فرض صفر: بین خودآگاهی از دانش زمینه‌ای معلمان با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود ندارد.

فرض یک: بین خودآگاهی از دانش زمینه‌ای معلمان با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

همان‌طور که مشاهده می‌شود ضرایب رگرسیون، ضریب استاندارد شده بتا بین متغیر خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان و انگیزه پیشرفت تحصیلی ارائه شده است. ضریب بتا (۰/۷۰) نشان داده شده، مثبت و در سطح ۰/۰۰۰ معنادار می‌باشد. بنابراین نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان می‌تواند به‌عنوان متغیر پیش‌بین بر انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر بگذارد.

جدول ۷- نتایج ضریب همبستگی بین متغیرها

انگیزه پیشرفت تحصیلی	خودآگاهی از دانش زمینه‌ای معلمان
انگیزه پیشرفت تحصیلی	۰/۴۳**
	R
	۰/۰۰۰
	Sig
	۱۱۴
	N

زمینه‌ای معلمان و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد. شدت رابطه این همبستگی، همبستگی قوی بین متغیرها را نشان می‌دهد. بنابراین فرضیه تحقیق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

نتایج جدول ۷- ضریب همبستگی نشان می‌دهد که چون مقدار $r = (۰/۴۳)$ و با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده کمتر از پنج درصد است ($sig \leq ۰/۰۵$) لذا فرض یک تأیید می‌گردد. به عبارت دیگر، بین خودآگاهی از دانش

جدول ۸- آزمون تشخیص فرضیه اصلی با استفاده از شاخص دوربین و واتسون

ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R^2)	مربع R تعدیل یافته	انحراف استاندارد برآوردی	دوربین واتسون
۰/۴۳	۰/۱۹	۰/۱۸	۰/۶۳	۱/۹۱

دانش زمینه‌ای معلمان بر انگیزه پیشرفت تحصیلی تأثیر خواهد داشت و مقدار ضریب همبستگی آن به ۰/۴۳ می‌رسد. مقدار مربع این عدد (R^2) یعنی ۰/۱۹ بیانگر آن است که ۱۹ درصد تأثیر خودآگاهی از دانش زمینه‌ای معلمان و به‌طور مثبت از انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نشأت می‌گیرد.

چون مقدار عددی آزمون دوربین و واتسون برای فرضیه فرعی اول بیشتر از ۱/۵ می‌باشد (برابر است با ۱/۹۱)، در نتیجه جهت تأیید یا عدم تأیید این فرضیه می‌توان از آزمون رگرسیون استفاده نمود. بر طبق جدول ۴-۱۲ مقدار معناداری در آزمون فرضیه اصلی کمتر از ۰/۰۵ یعنی صفر می‌باشد که بیانگر رد فرضیه صفر و تأیید فرضیه ادعا می‌باشد. یعنی خودآگاهی از

جدول ۹- آزمون رگرسیون مربوط به فرضیه اصلی

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
	B	Std. error	Beta		
خودآگاهی از دانش زمینه‌ای معلمان	۰/۴۵	۰/۰۸	۰/۴۳	۵/۱۴	۰/۰۰۰

بحث و نتیجه‌گیری:

یافته‌های حاصل از تحلیل آماری همبستگی فرضیه اصلی نشان می‌دهد که بین خودآگاهی معلمان و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شهرستان چالوس رابطه وجود دارد. این یافته با نتایج تحقیق سلیمانی، بابانژادی و غنمی (۱۳۹۳) در پژوهش خود با عنوان «نقش خودآگاهی و تنظیم هیجان در کنترل اضطراب دانشجویان» به این نتیجه دست یافتند که خودآگاهی و تنظیم هیجان با کنترل اضطراب دانشجویان ارتباط معناداری دارد. خودآگاهی نقش پیش‌بین‌کنندگی

همان‌طور که مشاهده می‌شود ضرایب رگرسیون، ضریب استاندارد شده بتا بین متغیر خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان و انگیزه پیشرفت تحصیلی ارائه شده است. ضریب بتا (۰/۷۰) نشان داده شده، مثبت و در سطح ۰/۰۰۰ معنادار می‌باشد. بنابراین نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان می‌تواند به‌عنوان متغیر پیش‌بین بر انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر بگذارد.

منحصر به فرد حیات را که هرگز حتی یک لحظه از آن تکرار نخواهد شد، از دست ندهد و آن را در راه کمال و رشد حیات شخصی و تصفیه حیات کمالی اجتماعی به کار اندازد. هدف اصلی این تحقیق بررسی ارتباط بین خودآگاهی و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بوده که با توجه به تجزیه و تحلیل به دست آمده می‌توان نتیجه‌گیری نمود که یکی از عواملی که بر تصور افراد از خودشان و قضاوت‌شان تأثیر می‌گذارد، آگاهی از احساسات، هیجانات و مدیریت هیجان‌ها باشد، زیرا احساسات و هیجانات بخش مهمی از زندگی افراد را شکل می‌دهند و در هر اقدامی می‌توان رد پای آن را دید. می‌توان گفت معلمان باید به خودآگاهی برسند و از احساسات و هیجانات خود، آگاهی کامل داشته باشند تا تصویری منسجم و واضح از خود بسازند و بتوانند در طی مراحل رشد مسیر شغلی آن را توسعه دهند.

پیشنهادها

یافته‌های فرضیه تحقیق نشان داد که بین خودآگاهی و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود:

- با تشکیل کارگاه‌های آموزشی نسبت به ارتقای دانش و تجربه معلمان اقدام نموده و سطح اطلاعات آنها را در زمینه مهارت‌های تحصیلی بهبود ببخشند تا از این طریق بتوانند خودآگاهی و خودکارآمدی معلمان را افزایش دهند.

- ارتباط و تعامل مستمر با مدیران و افرادی که در رأس قرار دارند تا از این طریق بتوانند به

بیشتری از خود نشان داد. و لوهبک و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «ادراکات و احساسات معلمان: مفهوم‌سازی و ارتباط» که با هدف بررسی شش مؤلفه خودآگاهی (مهارت‌های آموزشی، دانش زمینه‌ای، مشاوره، نوآوری، استفاده از رسانه و تشخیص) و سه مؤلفه احساس (لذت، خشم و اضطراب) انجام دادند به این نتایج دست یافتند که تمام مؤلفه‌های خودآگاهی و هیجانات به وضوح از یکدیگر جدا شده‌اند و همه شش مؤلفه خودآگاهی با لذت بردن رابطه مثبت و با اضطراب و خشم رابطه‌ای منفی دارند. نتایج فرضیه (رابطه بین خودآگاهی معلمان و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان) با پژوهش‌های محققان پیشین همخوانی دارد.

یافته‌های حاصل از تحلیل آماری همبستگی و رگرسیون فرضیه فرعی اول نشان می‌دهد بین خودآگاهی از مهارت‌های آموزشی معلمان و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد. این یافته با نتایج تحقیق یافته‌های گوئتز و همکاران (۲۰۱۵) همخوانی دارد.

یافته‌های حاصل از تحلیل آماری همبستگی و رگرسیون فرضیه فرعی دوم نشان می‌دهد که بین خودآگاهی از دانش زمینه‌ای معلمان و انگیزه پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد. این یافته با نتایج تحقیق هاگناتورو و همکاران (۲۰۱۵)، ژو و کل (۲۰۱۶) و قلاوندی و صفدری (۱۳۹۳) همخوانی دارد. خودآگاهی و شناخت و محاسبه نفس به انسان کمک می‌کند که انرژی‌ها و استعدادها و امکانات را از دست ندهد و سرمایه

خوش‌بینی، سلامت روان و هیجانات معلمان را افزایش داد.

- توجه به افزایش مهارت‌های خودآگاهی در زمینه مهارت‌های شغلی در دانشجو معلمان ضروری است.

پیشنادهایی برای محققان آتی

۱- مؤلفه‌های خودآگاهی و هیجانات ناشی از تدریس در دیگر مدارس و دانش‌آموزان مقاطع مشخص مورد بررسی و پژوهش قرار گیرد و با نتایج این تحقیق مقایسه شود.

۲- راه‌های تشویق و تقویت پرورش خودآگاهی و هیجانات ناشی از تدریس در معلمان مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. در طراحی دوره‌های آموزش، شیوه مؤثر و مفید کنترل هیجانات مختلف، بهره جست.

۳- انجام پژوهش مشابه در سایر شهرها و شهرستان‌های کشور و مقایسه نتایج آنها

۴- توصیه می‌شود محققان در پژوهش‌های آتی به غیر از این عوامل در جست‌وجوی عوامل دیگری در خصوص عوامل تشکیل‌دهنده خودآگاهی و انگیزه پیشرفت تحصیلی باشند. در آینده می‌توانند ابعاد دیگری را به این مورد اضافه کنند.

۶- پیشنهاد می‌شود که تحقیق روی دو جنسیت در دیگر دوره‌های تحصیلی (دانشجویان) انجام گیرد تا نتایج قابل مقایسه باشند.

راحتی مشکلات و خواسته‌های خود را بیان نمایند.

- پیشنهاد می‌شود تا آموزش مهارت‌های خودآگاهی و کنترل هیجانات به والدین و خانواده‌های دانش‌آموزان و همچنین فرزندان آنها در مدارس و مؤسسات آموزش مد نظر قرار گیرد.

- پیشنهاد می‌گردد در برنامه‌ریزی‌های آموزشی، ابعاد روان‌شناختی معلمان را نیز مورد توجه قرار دهند.

- اهداف و فرایندهای اصلی و جاری امر تدریس برای معلمان باید به صورت واضح و روشن تعریف شده و مستند شود تا از سردرگمی، خشم و اضطراب در بین معلمان جلوگیری گردد.

- به سلامت جسمی و روانی معلمان با انجام ارزیابی‌ها و مشاوره‌های مستمر، مشارکت معلمان در تصمیم‌گیری‌های سازمان آموزش و پرورش و امور مربوط به محل خدمت توجه شود.

- آموزش دادن ارتقای انگیزش روش‌های تقویت خودآگاهی و هیجانات ناشی از تدریس در معلمان در دوره‌های ضمن خدمت ضروری می‌نماید.

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای افزایش مهارت‌های خودآگاهی معلمان در مدارس

- پیشنهاد می‌شود در این زمینه کارگاه‌های آموزشی شادکامی، خوش‌بینی و خودآگاهی هیجانی در آموزش و پرورش برگزار گردد و با توجه به اینکه شادکامی و خوش‌بینی، یک ویژگی ارتقاءپذیر است، می‌توان با اعمال روش‌های مداخله‌ای (آموزش) مبتنی بر آموزش شادکامی و

منابع:

۱. ابراهیمی اورنگ، ا؛ حسینی نسب، د. و بدری گرگری، ر. (۱۳۹۷). تأثیر آموزش برنامه یادگیری اجتماعی - هیجانی جامعه بر خودآگاهی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان آذربایجان شرقی. دانشگاه فرهنگیان، دو فصلنامه علمی - پژوهشی، مطالعه آموزشی و آموزشگاهی، سال هفتم، شماره هیجدهم، بهار و تابستان.
۲. پایزاده، نسرین. و لسانی، مهدی. (۱۳۹۵). تعیین رابطه بین مهارت‌های زندگی و شادکامی در بین معلمان مدارس غیردولتی ابتدایی دهلران. کنگره ملی توانمندسازی جامعه در حوزه مشاوره، خانواده و تعلیم و تربیت اسلامی. تهران: مرکز توانمندسازی مهارت‌های فرهنگی و اجتماعی جامعه.
۳. تقی‌زاده، محمد احسان. (۱۳۹۰). باد بی‌آرام نوجوانی. اصفهان: انتشارات یکتا
۴. جوکار، لیلا؛ پولادی ری‌شهری، علی؛ گلستانه، سیدموسی. (۱۳۹۶). بررسی ارتباط بین فراشناخت با کمال‌گرایی مثبت در بین معلمان شهرستان کازرون. اولین کنفرانس ملی پژوهش‌های نوین ایران و جهان در روان‌شناسی و علوم تربیتی، حقوق و علوم اجتماعی شیراز. دانشگاه علمی کاربردی شوشتر.
۵. دیبلو، ویلیام پرکی. (۱۳۹۲). خودپنداره و موفقیت تحصیلی. ترجمه سیدمحمد میرکمالی. تهران: انتشارات یسطرون. (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۲۰۱۰)
۶. رحمانی، طاهره و اسماعیلی شاد، بهرنگ. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین خودکارآمدی و خودپنداره با بهزیستی عاطفی مبتنی بر شغل معلمان دوره ابتدایی دخترانه شهر بجنورد.
۷. ستوده، هدایت‌ا... (۱۳۹۲). روان شناختی اجتماعی. تهران: انتشارات آوای نور
۸. سنجیده، زهره؛ ارجمند، حسین و شفیعی سورک، سینا. (۱۳۹۶). رابطه خودمهارگری و خودآگاهی با رضایت شغلی و سلامت روان معلمان شهرستان بافق. سومین کنفرانس ملی روان-شناسی علوم تربیتی و اجتماعی، بابل، مؤسسه علمی تحقیقاتی کومه علم آوران دانش
۹. شولتز، دوان. (۱۳۹۴). روان‌شناسی کمال: الگوهای شخصیت سالم. (ترجمه گیتی خوشدل). تهران: نشر پیکان
۱۰. ظفری‌زاده، علی‌اکبر؛ عابدی، محمدرضا و باغبان، ایران. (۱۳۹۲). تدوین الگوی آموزش مهارت‌های هوش هیجانی و بررسی اثربخشی این الگو بر خودپنداره شغلی دانش‌آموزان دبیرستان. فصلنامه فناوری آموزش، شماره ۲، صفحه ۱۳۱-۱۲۵.
11. Annette Lohbeck, Gerda Hagenauer, Anne C. Frenzel (2018). Teacher's self concepts and emotions: conceptualization and relations. *Journal of teaching and teacher education* 70. 111-120.
12. Caldwell, Cam. Hayes Linda. A (2016) Self-efficacy and selfawareness: moral insights to increased leader effectiveness. *Journal of management development*, vol. 35 Issue: 9, pp. 1163-1173.
13. Goetz, T. Becker, E. S., Bieg, M., Keller, M. M., Frenzel, A. C. & Hall, N. C. (2015). The glass half empty: How emotional exhaustion affects the state - trait discrepancy in self - reports of teaching emotions. *PLoS ONE*, 10 (9), e0137441.
14. Zhou, J., & Cole, D. (2016). Learning and Academic Self - Concept: Comparing International and Campus Support Services, Programs, and Policies for International Students, 77.